

*Дар'я Миколаївна Таран,
студентки факультету дошкільної педагогіки,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна*

*Н.к.: Наталія Вячеславівна Кононенко,
к. пед. н., викладач кафедри дошкільної педагогіки*

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ ЯК СКЛАДОВА ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

У ХХІ столітті здатність до творчості стає рушійною силою прогресу, головним викликом сучасності. Зважаючи на цю тенденцію, у Національній доктрині розвитку освіти України (ХХІ століття) одне із стратегічних завдань визначене як необхідність розвивати в дітей творчі здібності. Заснований на гуманістичних принципах процес формування особистості зумовлює необхідність вивчення творчих процесів дитини і знаходження шляхів їх оптимізації.

Дослідженнями психологів і педагогів, багатолітнім досвідом людства доведено, що центральною ланкою творчості є уява, яка виявляється як процес породження оригінальних образів предметів, ситуацій, обставин шляхом утворення нових зв'язків між відомими образами та знаннями.

Вченими виявлено, що дошкільний вік – найбільш сензитивний період для розвитку уяви. Уява тісно пов'язана з усіма психічними процесами особистості дитини. Особливе значення її для розвитку мислення і мовлення, насамперед зв'язного, адже уявні образи спрямовуються на потребу комунікації. Сильна, розвинена уява дошкільника є цінною якістю його особистості, що забезпечує можливість долати інтелектуальні навантаження, загальної готовності дитини до школи. Проти уява дошкільників ще дуже не стійка, важко підкоряється поставленим завданням, але саме вміння дитини

спрямовувати уяву в потрібне русло, підкорювати її визначеним цілям й характеризує творчу продуктивну уяву.

Головна лінія розвитку уяви в дошкільному дитинстві – розвиток продуктивної уяви, яка спрямована на рішення завдань, що виникають перед дитиною.

Уява є процесом, що складається з двох основних етапів-компонентів: етапу породження загальної ідеї рішення задачі і етапу складання плану реалізації цієї ідеї. Кожен з цих етапів має специфічні засоби реалізації, що закономірно змінюються упродовж дошкільного віку, функціонування таких засобів є психологічним механізмом продуктивної уяви.

Етап побудови загальної ідеї створення продукту в уяві реалізується за допомогою використання образів певної структури. Даними досліджень доведено, що діти 5 років користуються, в основному, «опредмечувальним» образом. При його побудові дитина, відштовхуються від деякого елемента реальності, використовуючи його як центральну частину нового образу. Пізніше вони починають користуватися новим типом образів, побудованих способом «включення». При побудові такого образу діти також відштовхуються від деяких ознак дійсності, але ці ознаки займають другорядне місце в новому образі. Особливості використання словесних засобів також є значущими для рівня розвитку уяви. До них відносяться широта семантичних зв'язків слів і можливість переходити від одного контексту його використання до іншого.

Отже можна дійти висновку, що продуктивна уява дошкільника є складним структурним утворенням, психологічний механізм якої визначається характером використовуваних засобів. Продуктивна уява характеризується використанням образних і вербальних засобів. Існують якісні відмінності у вказаних засобах на різних вікових етапах дошкільного дитинства разом із спадкоємністю в їх застосуванні.

Рівень розвитку продуктивної уяви може бути підвищений шляхом цілеспрямованого формування її механізмів упродовж дошкільного дитинства.

Розвиток продуктивної уяви дитини полягає в опануванні суспільно вироблених засобів, характерних для кожного вікового етапу і для кожного етапу. Істотне підвищення рівня розвитку продуктивної уяви упродовж дошкільного дитинства досягається в спеціально організованій ігровій діяльності, шляхом формування у дітей умінь використовувати оптимальні засоби уяви, специфічні для кожного ступеня вікового розвитку і для кожного етапу процесу уяви.

Натомість, ґрунтовно досліджений багатьма вітчизняними і зарубіжними вченими, процес цілеспрямованого розвитку уяви дітей дошкільного віку залишається переважно поза уваги вихователів закладів дошкільної освіти і батьків. Намагання вихователів і батьків найкраще підготувати дитину до навчання у школі зосереджує зусилля дітей на запам'ятовуванні великої кількості інформації, формуванні навичок правильного мовлення, поведінки, залишаючи осторонь підтримку і розвиток їх здатності до творчої фантазії і необмеженої уяви. Як наслідок, вже на час завершення навчання у початковій школі у більшості дітей втрачається схильність і здатність до прояву творчої уяви .

ЛІТЕРАТУРА

1. Архіпова С. Методика розвитку творчих здібностей у дітей дошкільного віку / С. Архіпова, Н. Кушнірик. – Черкаси, 2016. – С. 41-48.
2. Суржанська В. А. Розвиваємо творчі здібності / В. А. Суржанська. – Харків : Основа, 2007. – 112 с.